

Den fjärde stora lektionen:

Skrivkonstens historia

Den historia jag skall berätta idag utspelar sig efter det att människorna börjat leva på jorden. Exakt hur länge sedan det hände, det som jag nu skall berätta, är omöjligt att säga, men det var länge sedan. I alla fall är det en alldeles sann historia.

När män, kvinnor och barn började leva på jorden behövde de många olika saker - mat, någonstans att bo och kläder, för att bara nämna några ting. Det här var ju länge sedan och det fanns inga mataffärer eller klädbutiker. Inte heller fanns det några färdiga hus att flytta in i. Trots det var jorden klar att ta emot människorna. De hade en mer utvecklad hjärna än djuren, de kunde föreställa sig saker och det hjälpte dem att hitta det de behövde. Med hjälp av gester och olika läten - de hade ju inget språk ännu - berättade de dessutom för varandra om allt det nya som de hittade.

Detta sätt att tala, eller kommunicera med varandra fungerade oftast bra. Men så dök det upp en annorlunda situation: En av människorna hittade något gott att äta, kanske en fisk som han fångat i en liten sjö och det ville han visa och berätta om. Men ingen annan var i närheten och hur skulle han då kunna berätta det? Det hände säkert många gånger innan någon, någon gång - ingen vet exakt när det hände - bestämde sig för att rita en bild av vad som hänt. Och den här bilden användes för att berätta om den goda fångsten istället för de ljud och gester som de annars använde.

Så, under lång tid ritade människorna bilder för varandra, bilder som föreställde sådant som var viktigt, sådant som de ville att andra människor skulle få veta. Kanske var det en jägare som ville berätta att han sett 10 djur alldeles vid en speciell klippa. Då ritade han en bild av ett djur med tio streck under för att förklara vad han sett.

Tiden gick och människorna fortsatte att rita bilder för varandra. De blev skickligare och skickligare och några av deras bilder var mycket vackra. Det vet vi eftersom en del av målningarna som gjordes för länge sedan fortfarande finns kvar på väggarna i grottor runt om i världen. Därför kallas de också grottmålningar.

Tiden fortsatte att gå. För ungefär 5000 år sedan fanns ett folkslag som kallades egyptier. De levde i norra Afrika, på stränderna längs floden Nilen och där gjorde de mängder av bilder och målningar. Oftast var de gjorda på sten, antingen ristade eller målade. Men egyptierna hade också lärt sig att göra papper från en vassväxt som

heter papyrus och som växte längs floden. På papyrusen målade de sina bilder, först med en pensel och sedan lärde de sig att med en penna rita hela bildserier, så kallade hieroglyfer.

Ju fler bilder de använde för att göra meddelanden, ju oftare hände det att människor som läste dem blev förvirrade. Det hände särskilt när man använde samma bild för att berätta olika saker. Ett exempel: En bild på ett ben kunde betyda:

1. Ett ben, rätt och slätt
2. Att springa, benen används ju till det
3. Att något skulle ske kvickt, springer man med sina ben går det ju snabbt.

Vid den här tiden fanns det ett annat folkslag, de hette fenicierna och bodde runt Medelhavet norr om Nilen. De var handelsmän och seglade runt hela Medelhavet och köpte och sålde olika varor som elfenben, kryddor, silver, smycken och glas. Men de sålde också något annat, något som de var ensamma om. Det var en sällsynt purpurfärgad vätska. På något sätt hade de upptäckt att en särskild bläckfisk innehöll en liten, liten droppe rödfärgad vätska som de kunde göra färg av. Därför fångade de miljoner bläckfiskar, tog reda på vätskan och började göra färg. Det var ett svårt jobb och ingen annan än fenicierna kunde göra det och därför blev färgen mycket, mycket dyr. Det var bara kungar och de väldigt rika som hade råd att köpa färgen som de sedan använde till att färga sina kläder med.

Konsten att göra purpurfärg höll fenicierna hemlig, den var ju en viktig handelsvara som de tjänade mycket pengar på. Men det är inte därför som den historien är med här, i berättelsen om skrivkonsten. Det var nämligen så att fenicierna gjorde affärer med egyptierna, de som var så bra på att rita bilder. Egyptierna hade dessutom börjat göra bilder som betydde inte bara olika saker utan också olika ljud.

Handelsmännen bland fenicierna behövde ett bra och tydligt sätt för att förklara vilka affärer de gjorde. Med hjälp av dem kunde de förklara olika saker, till exempel vad olika varor kostade, vad de var gjorda av och så vidare. Men framför allt så hjälpte symbolerna och ljudbilderna till att visa vad man kommit överens om, eftersom människor som levde på den här tiden hade bestämt att vissa ljud betydde vissa saker.

Det var alltså fenicierna som var först med att skapa och använda ett sorts alfabet. Men idag kan vi knappast förstå deras bokstäver, de ser helt annorlunda ut än våra. Istället är det romarnas bokstäver som ser ut som våra och det var romarna som var först med att kalla de olika bokstäverna för ett alfabet. Men det var alltså fenicierna som kom på idén att rita bara symbolen för ett ljud på ett papper, inte som

tidigare en hel bild. Och när de olika symbolerna fogades samman bildades ord som alla kunde förstå.

Idag använder vi precis samma teknik. När vi skriver ner en historia, skriver vi ner olika bokstäver som var och en betyder ett särskilt ljud. Den som sedan läser texten känner igen de olika ljuden och kan förstå vad den som skrivit menar. Så när fenicierna skapade ljudalfabetet för länge, länge sedan så gjorde de det också möjligt för oss som lever idag att skriva och läsa alla böcker som finns.

Det är historien om skrivkonsten.

Texten är hämtad ur häftet: De fem stora lektionerna, utgiven av Montessoriförbundet